

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

2 vtrum consistat in appetitu, vel in iudicio rationis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](#)

Aest quoniam per ipsam homo erga Deum scipsum ac proximum, ut habeat se habet & pax, quae tranquillitatem animi ponit, charitatem attributa superius est.

In codem art. z. in responsibus argumentorum, nota que di-

ximus autoritate firmari. Nam in response ad primum ha-

bes, quod humilitas

est, cum aliquis con-

fiderans defectum suu-

tens se in infinitis sec-

et similiiter in respon-

sione ad quartum, et

quoniamcumque per-

fectio ex relatione

est imperfectionis

ad Deum, cōuenit hu-

militas. Et in respon-

sione ad quintum, et

humilitas, secundum

quod est specialis vir-

tuus, præcipue, hoc est,

principaliiter respici-

re subiectum &c.

B Super Questionis

cetera fixa gesta-

me prima Arissem-

lam secundum.

C In articulo eiusdem

questionis dubium

occurred circa princi-

pium corporis articu-

li primi. Ad humili-

tatem propriam perti-

nit, ut aliquis repra-

sentat scipsum ne feran-

tur in ea, que sunt su-

la fe. Et est ratio di-

bij, cum primo, quia

obscuritatem parit

diversas dictiōnēs.

In precedenti nam-

que articulo humili-

tas ex parte modi dif-

finita est, dicendo, quod ad humilitatem perit restringere ani-

mum, ne immoderata tendat in excelsum. Hic autem ex parte obie-

cti dicitur, quod ad humilitatem pertinet restringere hominem ne

tendat ad ea, que sunt supra se. Est autem hoc obscuritatem causa,

qua ex parte modi manifesta est distinctio humilitatis a ma-

gnanimitate: sed ex parte obiecti non, ex qua utriusque frēnat ho-

mīnum ne tendat in ea, que sunt supra se. Tum secundum, quia

aut hic est fermo de his, que sunt supra hominem secundum regula humilitatis, aut de his, que sunt supra hominem sim-

pliciter, & absolute. Non potest dici primum, quia talia ut

scip. magnanimitati sunt propria. Nec secundum, quia communia

est omnibus appetibiliis sua excedunt, sive non, quod secu-

dum humilitas regulam appetit, ut supra hominem, quia

ad omnia humilis est habeat, ut indignus. Unde per hoc dictum

non habetur appetibile proportionatum humili, & superexce-

dens ipsum. Nec tertium, quia respectu appetibiliū, quia sim-

pliciter sunt supra hominem, sufficiat magnanimitas, & sic humili-

itas superheret. Nec potest falsari hoc dicendo, quod humili-

tas non supererit, quia est vna virtus, quae habeat pro prin-

cipali actu repressionem animi, ne tendat in ea, que sunt supra se:

hac autem est humilitas, non magnanimitas. Hoc enim fal-

so est, quoniam nisi habeatur alia formalis ratio virtutis, ne-

citas ista non sufficiat multiplicandas virtutes. Alioquin

oportere potest in materia fortitudinis duas virtutes, s. fortitudinem, cuius principialis actus est firmare contra timorem: &

vnam aliam, cuius principialis actus est frēnare audaciam, quā-

vis fortitudine secundario actu frēner illam. Sic dicitur in pro-

posito, quod quāmuis magnanimitas secundaria actu frēner

animum ne tendat in ea, que sunt supra se, oporet tamen pone-

re humilitatem, ut si virtus actu principaliter frēnans hominem

ne tendat in ea, que sunt supra se. Quocumque verum sit, quod

magnanimitas, & humilitas inter se sic differant, quod principia-

lis actus illius est impellere, illius est reprimere, si tamen mate-

ria est eadem utrūque, aliunde oportet necessitatem humilitatis

ponere.

Ad hanc ordinem prepostero dicitur, quod sermo literz est de

his, que sunt supra se simpliciter, & absolute. Et conceditur,

quod humili, & magnanimus conuenient in matrice, pro qua-

to utique tendit in magna, & reprimet se ab his, que sunt sim-

pliciter, & abfolute supra se. Reprimet enim incipientem in via

Dei presumptionem operum perfectorum, sicut grammaticum

ab orando, quod est actus superioris facultatis, & huiusmodi:

sed differentia consistit in ratione reprimendi. Nam magnani-

matus reprimet se ab

his, que sunt supra se

ea ratione, quia colla-

tatione facta totius,

quod in se est ad il-

lud, intent est impa-

rem illi. Humilis au-

tent ea ratione, quia

tendere in illa aduer-

satur subiectus boni sui

ad Deum, & id quod

per oculos iudicatur: unde & in

Ps. 130. dicitur, Domine, non est

exaltatum cor meum, neque cla-

ti sunt oculi mei. Oculi autem

maxime deserunt cognitionem:

unde uidetur, quod humilitas

maxime sit circa cognitionem,

per quam de se aliquis estimat

parva.

D Ad QVINTVM dicendum, quod

Philos intendebat agere de vir-

tutibus, sicut quod ordinatur ad

uitam ciuilē, in qua subiectio yni?

hominis ad alterum, sicut legis

dinem determinatur, & ideo cō-

tinetur sub iustitia legali. Humi-

litas autem secundum quod est

specialis virtus, præcipue respi-

cit subiectum homini ad

Deum, propter quem etiam alijs

humiliat. Et in respon-

sione ad quinum, &

humilitas secundum

et similiiter in respon-

sione ad quartum, &

et quoniamcumque per

fectio ex relatione

est imperfectionis

ad Deum, cōuenit hu-

militas. Et in respon-

sione ad quinum, &

humilitas secundum

et similiiter in respon-

sione ad quartum, &

et quoniamcumque per

fectio ex relatione

est imperfectionis

ad Deum, cōuenit hu-

militas.

E Ad QVINTVM dicendum, quod

Philos intendebat agere de vir-

tutibus, sicut quod ordinatur ad

uitam ciuilē, in qua subiectio yni?

hominis ad alterum, sicut legis

dinem determinatur, & ideo cō-

tinetur sub iustitia legali. Humi-

litas autem secundum quod est

specialis virtus, præcipue respi-

cit subiectum homini ad

Deum, propter quem etiam alijs

humiliat. Et in respon-

sione ad quinum, &

humilitas secundum

et similiiter in respon-

sione ad quartum, &

et quoniamcumque per

fectio ex relatione

est imperfectionis

ad Deum, cōuenit hu-

militas.

F Ad QVINTVM dicendum, quod

Philos intendebat agere de vir-

tutibus, sicut quod ordinatur ad

uitam ciuilē, in qua subiectio yni?

hominis ad alterum, sicut legis

dinem determinatur, & ideo cō-

tinetur sub iustitia legali. Humi-

litas autem secundum quod est

specialis virtus, præcipue respi-

cit subiectum homini ad

Deum, propter quem etiam alijs

humiliat. Et in respon-

sione ad quinum, &

humilitas secundum

et similiiter in respon-

sione ad quartum, &

et quoniamcumque per

fectio ex relatione

est imperfectionis

ad Deum, cōuenit hu-

militas.

G Ad QVINTVM dicendum, quod

Philos intendebat agere de vir-

tutibus, sicut quod ordinatur ad

uitam ciuilē, in qua subiectio yni?

hominis ad alterum, sicut legis

dinem determinatur, & ideo cō-

tinetur sub iustitia legali. Humi-

litas autem secundum quod est

specialis virtus, præcipue respi-

cit subiectum homini ad

Deum, propter quem etiam alijs

humiliat. Et in respon-

sione ad quinum, &

humilitas secundum

et similiiter in respon-

sione ad quartum, &

et quoniamcumque per

fectio ex relatione

est imperfectionis

ad Deum, cōuenit hu-

militas.

H Ad QVINTVM dicendum, quod

Philos intendebat agere de vir-

tutibus, sicut quod ordinatur ad

uitam ciuilē, in qua subiectio yni?

hominis ad alterum, sicut legis

dinem determinatur, & ideo cō-

tinetur sub iustitia legali. Humi-

litas autem secundum quod est

specialis virtus, præcipue respi-

cit subiectum homini ad

Deum, propter quem etiam alijs

humiliat. Et in respon-

sione ad quinum, &

humilitas secundum

et similiiter in respon-

sione ad quartum, &

et quoniamcumque per

fectio ex relatione

est imperfectionis

ad Deum, cōuenit hu-

militas.

I Ad QVINTVM dicendum, quod

Philos intendebat agere de vir-

tutibus, sicut quod ordinatur ad

uitam ciuilē, in qua subiectio yni?

hominis ad alterum, sicut legis

dinem determinatur, & ideo cō-

tinetur sub iustitia legali. Humi-

litas autem secundum quod est

specialis virtus, præcipue respi-

cit subiectum homini ad

Deum, propter quem etiam alijs

humiliat. Et in respon-

sione ad quinum, &

humilitas secundum

et similiiter in respon-

sione ad quartum, &

et quoniamcumque per

fectio ex relatione

est imperfectionis

ad Deum, cōuenit hu-

militas.

J Ad QVINTVM dicendum, quod

Philos intendebat agere de vir-

tutibus, sicut quod ordinatur ad

uitam ciuilē, in qua subiectio yni?

hominis ad alterum, sicut legis

dinem determinatur, & ideo cō-

tinetur sub iustitia legali. Humi-

litas autem secundum quod est

specialis virtus, præcipue respi-

cit subiectum homini ad

Deum, propter quem etiam alijs

humiliat. Et in respon-

sione ad quinum, &

humilit

campo subiectis hostibus, ad montem quiete contemplationis ascendere. Simile quid accidit his, qui seipso non castigant, & ad prædicant dum alij, aut ad regendum alios le ingenunt. Non est horum ali quid exemplari charitata meliora per auxilium diuinum, sed præsumptionem esse.

In responsive ad tertium eiusdem art. da biuum ex Mariano vbi supra, occurrit contra hanc repositionem, arguere. Primo, quia aut loquuntur de eadē ratione communī, aut propria. Non de cōi, quia si etiam in præsumptione spei, & firmate contra desperationem inveniuntur una cōis ratio, pata bonum rationis. Nec de propria, quia sic vincunt; est sua propria ratio tā in timore, q̄ in audacia, tam in ipso, q̄ in desperatione; aliquo modo estet propria alicui, sed cōis pluribus. Secundū, quia falsum est, q̄ illa ratio assignata in fortitudine sit cōis timori & audacia. Nā hæc ratio, s. bonum rationis, est periculis motus præferendum, non est ratio frānū, dii audaciam, sed ma gni excitant audaciam. Numquam, n. quis ab audiendō retrahitur per illam rationem. Tertiū, quia ratio assignata in magnanimitate contra desperationem, est com munis utriusq; actui, s. de desperatione. & spei. Nam ratio ista, Bonum incompetens, & debitum est adipiscendum, non solum firmat contra desperationem, sed refrānat spem ab incompetēti. Quartū, quia etiam alia ratio assignata ex diuina reverentia est cōis utriusq; actui. Nam sicut ex reverētia diuina non plus sibi quis attribuit, q̄ sibi competat secundū gradum fortitudinē a Deo, ita ex eodem fine homo contentat, & negligat, quæ habet a Deo, sed eis utatur, quæ habet ab eo.

Ad evidētiā hominum scio, q̄ compatiēdūm cœleste Martino, & alijs, qui non intellexerunt, neque penetrarunt sententiā authoris. Acceperunt siquidem hinc non solum illam affirmatiā, f. Ad candem virtutem, pūta, fortitudinem, spēctat uterq; actus, s. firmare timorem, & reprimere audaciam, quia est eadē ratio &c. sed etiā istam negariā. Non spēctat ad unam uitarem, pūta, magnanimitatem, firmare contra desperationem, & reprimere spem. Et propter ea errant; quoniam in litera affirma tū quidem illa habetur, sed ista negativa non habetur, nec est intenta. nec est uera, ut patet ex refūciū. sed in litera illi affir matia, quia contra ponitur alia affirmationia, felicit̄ quod in re primendo ipsen, quod pertinet ad humilitatem, et firmando animū contra desperationem, quod pertinet ad magnanimitatē,

tinet refrānare superfluum motū, & firmare animū contra superfluam retractionem; sicut ea dem fortitudo est, quae refrānat audaciam, & quae firmat animū contra timorem: sed magnanimitas firmat animū contra difficultates, quae accidunt in prosecutione magnorum. Si ergo humilitas refrānaret appetitū magnorum, sequeretur, quod humilitas non esset virtus distincta a magnanimitate, quod patet est falsum. non ergo humilitas cōsistit circa appetitū magnum, sed magis circa estimationē.

¶ 4. Prāt. Andronicus ponit humilitatem circa exteriorem cul tum: dicit. n. q̄ humilitas est habi

vita tantum ratio firmandi, & firmandū est alia, & alia ratio. Hanc affirmationē negariā, aut inferre illam, errat, & inconveniens est. Et ut uno verbo explicat, quod materia periculorum mortis, circa quā possunt tantum ratio firmandi, & firmandū

mentes, & uerecundati maxime oculos deprimere, quia non autentes se alij comparare. Non autem ex hoc sequitur, quod humilitas essentialiter circa cognitionem consistat.

AD SECUNDVM dicendum, quod tendere in aliqua minor ex proprietatum uirium confūtia, humiliati contrariatur. Sed quod aliquis ex confūtia diuini auxiliū in maiora tendat, hoc non est contra humilitatem, præterētū cum ex hoc scilicet magis apud Deum exaltetur, quod eisē magis per humilitatem subjicit. unde Aug. dicit in lib. de penitentia. Aliquid est uare sed Deum, aliud est levare se contra Deum. Quia illū se projicit, ab illo erigitur, qui aduersus illum se erigit, ab illo projectur.

AD TERTIUM dicendum, q̄ in fortitudine inveniuntur eadem ratio refrānandi audaciam, & mandi animū contra timorem. Vtriusq; enim ratio est ex hoc, quod homo bonū rationē debet periculū mortis præferre, & in refrānando præsumptionem spei, quod pertinet ad humilitatem, & in firmando animū contra desperationem, quod pertinet ad magnanimitatem. Et alia ratio. Nam ratio firmandū animū contra desperationē, est adiutorio proprii boni, ne faciliter desperando homo se indignum reddat bono, quod sibi competit. sed in reprimendo præsumptionem spei, ratio principia sumunt ex reverētia diuina, ex qua contingit utrum mo nō plus sibi attribuit, quam sibi competat: secundū gratia, quem est a Deo fortius. Vide humilitas p̄cipue uero importare subiectiōne hoīs ad Deū, & q̄ hoc Aug. in lib. * de sermo. In monte, humilitatem, quam intelligit per paupertatem ipsi.

tam audaciam affumere. Vbi patet quod ferendo mortis periculis, mox audaciam negariā. Ad tertium cōcedatur, q̄ ratio illa est ipsa, sed non in eadem, sed non ut sola, seu non secundū omnes, sed regulabilis in tali materia, sed per taliā rationē, & ideo operari potest, si uterq; actus in tali materia secundū rationē, & fieri possint. Et hoc patet refūciū ad numerū modū refūciū, q̄ ratio dūi ne recessit, sed non ut sola, sicut ratio firmandū est in littera illi affir matia, quia contra ponitur alia affirmationia, felicit̄ quod in re primendo ipsen, quod pertinet ad humilitatem, et firmando animū contra desperationem, quod pertinet ad magnanimitatē,

In li. de po
nitentia me
dicina, c. i.
parum a me
lio, tom. 9.

Art. præced.

qua uerque est regu
latus. Nam uerque
est tuus, rationibus,
& non una sola regu
labilis, feliciter ex ra
tione proprii, ac con
veniens boni, & ex
diuina reuerentia. Li
cer utraque sit uiri
tatis communis, non
tamen ut sola, quia
postea alia raione
regulari. Et oportet,
quod alter regulen
tur ad periculum
cuius cœlestis patrie
in via hæc, qui ambu
lamus, quam quod
per magnam inutatem
regulatur.

AD QUARTVM dicendum, q[uod] superabundatia in exterioribus sumptibus, & præparationibus solet ad quædam iactantiam fieri, qui per humilitatem reprimitur: & quantum ad hoc secundario consistit in exterioribus, prout sunt signa interioris appetitiu[m] motus.

ARTICVLVS III.

In art. 3. easdem q[uod] non ferendū, sed exequiā dūt. Clau
rus est. Regula est
nostræ vng facili, ut
habeat speculatim:
sed fara prædictis, &
ad operationem inter
iorum, prelerent
aplicata. Est & in
art. 3. speculatim
conformis Thome de
nita sit humilitas in
superabundatia, ut patet in omnibus actibus latræ. ergo homo
per humilitatem non debet se homini subiucere.

¶ 2 Præt. Aug. dicit in lib. * de natura & gratia. Hu
militas colloquida est in parte veritatis, nō in parte
falsitatis: sed aliqui sunt in supremo statu, qui si se
in inferioribus subiucerent, absque falsitate hoc fieri
non posset. ergo homo non debet se omnibus per
humilitatem subiucere.

¶ 3 Præt. Nullus deberet facere id quod vergat in de
trimentum alterius: sed si aliquis per humilitatem
se alteri subiuciat, quandoque hoc uergetur
in detrimentum illius, cui se subiicit, qui ex hoc su
perbit, vel contemneret, unde Aug. dicit in regula.
Nedum nimium feruatur humilitas, regendi
frangunt authoritas, ergo homo per humilitatem
non debet omnibus se subiucere.

SED CONTRA est, quod dicitur Phillip. 2. In hu
militate superiores sibi iniuciem arbitraptes.

RESPON. Dicendum, quod in homine duo pos
sunt considerari, si quod est Dei, & id quod est
hominis. Hominis autem est, quicquid pertinet ad
defectum: sed Dei est quicquid pertinet ad salutem,
& perfectionem, secundum illud Osee 13. Perditio
ta Israel, exte est: ex me tantum auxilium tuum.
Humilitas autem, sicut dictum est, * proprio respicit
reuerentiam, qua homo Deo subiicitur: & ideo qui
libet homo secundum id quod suu est, debet se cui
libet proximo subiucere quantum ad id quod est Dei
in ipso. Non autē hoc requirit humilitas, ut aliquis
id quod est Dei in seipso, subiiciat ei quod apparet
esse Dei in altero. Nā illi, qui dona Dei participat,
cognoscunt ea se habere, secundum illud jad Cor. 2.
Vt sciamus quia a Deo donata sunt nobis: & ideo

tus attribuit dono timoris, quo A
homo Deum reueretur. Et inde est, quod fortitudo altere se
habet ad audaciam, quam hu
militas ad spem. Nam fortitudo
plus vitat audacia, quam eam
reprimat: unde superabundatia
est ei similius q[uod] defectus. Hu
militas autem plus reprimit spem
de seipso, quam ea vitat, unde
magis opponitur sibi.

AD QUARTVM dicendum, q[uod] superabundatia in exterioribus sumptibus, & præparationibus solet ad quædam iactantiam fieri, qui per humilitatem reprimitur: & quantum ad hoc secundario consistit in exterioribus, prout sunt signa interioris appetitiu[m] motus.

ARTICVLVS III.

**Vtrum homo debet se omnibus per
humilitatem subiucere.**

A D TERTIVM sic procedit. Videtur q[uod] homo non
debet se omnibus per humilitatem subiucere. Quia sicut dicit
dūt. * humilitas præcipue cōsistit in subiunctione hominis
ad Deum: sed id quod debetur
Deo, non est homini exhiben
dū, ut patet in omnibus actibus latræ. ergo homo
per humilitatem non debet se homini subiucere.

¶ 2 Præt. Aug. dicit in lib. * de natura & gratia. Hu
militas colloquida est in parte veritatis, nō in parte
falsitatis: sed aliqui sunt in supremo statu, qui si se
in inferioribus subiucerent, absque falsitate hoc fieri
non posset. ergo homo non debet se omnibus per
humilitatem subiucere.

¶ 3 Præt. Nullus deberet facere id quod vergat in de
trimentum alterius: sed si aliquis per humilitatem
se alteri subiuciat, quandoque hoc uergetur
in detrimentum illius, cui se subiicit, qui ex hoc su
perbit, vel contemneret, unde Aug. dicit in regula.
Nedum nimium feruatur humilitas, regendi
frangunt authoritas, ergo homo per humilitatem
non debet omnibus se subiucere.

SED CONTRA est, quod dicitur Phillip. 2. In hu
militate superiores sibi iniuciem arbitraptes.

RESPON. Dicendum, quod in homine duo pos
sunt considerari, si quod est Dei, & id quod est
hominis. Hominis autem est, quicquid pertinet ad
defectum: sed Dei est quicquid pertinet ad salutem,
& perfectionem, secundum illud Osee 13. Perditio
ta Israel, exte est: ex me tantum auxilium tuum.
Humilitas autem, sicut dictum est, * proprio respicit
reuerentiam, qua homo Deo subiicitur: & ideo qui
libet homo secundum id quod suu est, debet se cui
libet proximo subiucere quantum ad id quod est Dei
in ipso. Non autē hoc requirit humilitas, ut aliquis
id quod est Dei in seipso, subiiciat ei quod apparet
esse Dei in altero. Nā illi, qui dona Dei participat,
cognoscunt ea se habere, secundum illud jad Cor. 2.
Vt sciamus quia a Deo donata sunt nobis: & ideo

absque præiudicio humilitatis possunt dona, quæ
ipsi accepunt, præferre donis Dei, quæ aliis appa
rent collata: sicut Apostol ad Ephes. 3. dicit. Aliis ge
nerationibus nō est agnitus filiis hominum, sicut
nunc reuelatum est sanctis apostolis eius. Similiter
etiam nō hoc requirit humilitas, vt aliquis id quod
est suum in seipso subiiciat ei, quod est hominis in
proximo, alioquin oportet, vt quilibet reputaret
se magis peccatorem quolibet alio: cum tamē A
postolus abq[ue] præiudicio humilitatis dicat Gal. 2.
Nos natura iudei, & non ex gentibus peccatores.
Poteſt tamen aliquis reputare aliquid boni esse in
proximo, quod ipſi non habet, vel aliquid mali in
ſe esse, quod in alio non est, ex quo se potest ei fu
biucere per humilitatem.

AB PRIMVM ergo dicendum, quod non debe
mus solum Deum reuereri in seipso, sed etiā id q[uod] est
eius, debemus reuereri in quolibet, non tamen
eo modo reuerentia, quo reueremur Deū. & ideo
per humilitatem debemus nos subiucere omnibus
proximis propter Deum, secundū illud 1. Pet. 2. Su
biecti estote omni humanae creature propter Deū.
Latram tamē soli Deo debemus exhibere.

AD SECUNDVM dicendum, q[uod] si nos preferamus
id quod est Dei in proximo, ei quod est propriu[m] in
nobis, non possumus incurrere falſitatem. Vnde su
per illud Philip. 2. Superiores sibi iniuciem arbitra
entes, dicit glo. * Non hoc ita debemus estimare, ut
nos estimare singulam: sed vere estimemus posse
esse aliquid occultum in alio, quo nobis superior
sit, etiam si bonum nostrum, quo illo uidemur supe
riores esse, non sit occultum.

AB TERTIVM dicendum, quod humilitas, sicut
& cetera virtutes, præcipue interius in anima con
sistit: & ideo potest homo fini interiore agere anima
alteri se subiucere sine hoc, quod occasione ha
beat alienus, quod pertinet ad detrimentum sua
salutis. Er hoc est quod August. dicit in regula. *
Timore coram Deo prelatus subiustratus sit pedibus
vestris: sed in exterioribus humilitatis actibus, sicut
& in actibus ceterarum virtutum, est debita mode
ratio admixenda, ne possint vergere in detrimentu
aliorum. Si autem aliquis quod debet faciat, & alij
ex hoc occasionem sumant peccati, nō imputatur
humilitati agenti: quia ille nō scandalizat, quām
auter scandalizetur.

ARTICVLVS III.

Vtrum humilitas sit pars modestie,
vel temperantie.

AD QUARTVM sic procedit. Videtur q[uod] humili
tas nō sit pars modestie, vel temperantie. Humilitas enim p[ro]cipue respicit reuerentiam, qua quis subiicitur Deo, ut dictu[um] est: sed ad uirtutem theologicam pertinet, & habeat Dei pro objecto. ergo humilitas magis debet ponit uirtus theologica, quam pars temperantie, seu modestie.

¶ 2 Præt. Temperantia est in cōcupiscibili: humilitas autem uide
tur esse in irascibili, sicut & superbia, que ei opponitur, cuius
objectum est arduū, ergo vide
re-

*Ergo Aug. in
lib. 8, 3, 3, q. 2
q. 7, 1, a, p[ro]p[ter]a
to. 4.*

*In 3, regu
la, to. 4.*

**Super Questionis
controversia lexagib
us prima Articulu
quartum.**

In art. 4. ciuidem q[uod] dubium ex Mariano
occurredit in 1. que
de humilitate, ubi
notat quatuor dicta
huius ligere, & ex
eis format: quatuor Art. præce
rationes pro conclusio
ne huius articuli:

*Sup. q. 160.
art. 2. cor. &
3. di. 33. q. 3.
art. 2. q. 3. co.*